

Učiteljski Tovarš.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dnó vsakega meseca, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr.
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj X.

V Ljubljani 1. maja 1870.

List 9.

Pedagogika in verozakon.

„Pedagogika je véda, enaka drugim vedam, in nima nič opraviti z verozakonom (konfesijonom)“, tako čivkajo dan danes vrabci po strehah. Vprašajmo pa mi ktereга teh učenih ali neučenih vekačev, kaj je pedagogika, nam bode njih vsak odgovoril: „Pedagogika je véda, ktera uči način odgoje in podučevanja“. Vprašajmo pa dalje, v koga ali v kaj naj se odgoja človek. Poduk je sicer poglavitno sredstvo v odgojo, pa vendar ni še vse. Odgoja in poduk pa nista sama zavoljo sebe, ampak le sredstvo v namen, da posamesnega človeka in tako vso družčino pripeljeta do zaželjene sreče in srečnega blagostanja.

Ko smo pa določili namen odgoje, umnoslovno sledi pa iz tega, da morajo tudi pedagogična sredstva vstrezati namenu. Sicer ne v posamesnostih, gotovo pa v preobladajoči naméri in glavnem smislu je neverska pedagogika vsa drugačna od verske. Da to po naravnih zakonih ne more biti drugače, pričá tudi zgodovina. Le primerjajmo špartansko ljudsko odgojo s staro cerkveno vredbo, in na prvi videz bomo spoznali, da una je nemogoča tam, kjer véje kersčanski duh, le-ta pa nemogoča, kjer prevlada stari helenizem. Pedagogika tedaj ni samostalna véda, ampak izpeljuje se iz drugih verhovnih véd, znotranjo edinost pa zadobiva, ker izposojena verhovna načela praktično sestavlja in iz njih izpeljuje vodila za človečansko odgojo. Ako se to ne dá tajiti, nastane pa pred vsem vprašanje, od kod da jemlje pedagogika svoja verhovna načela. Nihče nam menda ne bo ugovarjal, da za njo (pedagogiko) ni treba drugega, nego zbirke skušenj; ne en pedagog, ki hoče biti izobražen,

ne bo kaj takega zahteval. S tem pa nikakor škušenj ne zametujemo, kakor da bi bile za pedagogiko brez vse vrednosti, in kakor da bi bila izpeljava iz modroslovnih in bogoslovnih verhovnih načel že pot edina prava in veljavna, tudi šola življenja je vedam neogiblivo potrebna; premišljava in djanska skušnja se morate združevati, da pretresovaje pedagogična prva vprašanja in določevaje organske naprave ne stavimo gradov na pesek. Pedagogika vsaktere namere (vsakterega teznja) mora v podlago imeti znanje človeka po svoji dušni in telesni naturi, in oziraje se na to mora jemati svoja verhovna načela iz dušoslovja in iz naravoslovja. Tukaj pa pride pedagogika na razpotje, ker znano je, da je dušoslovje tvarinarstva, kolikor se pri njem more od tega govoriti, vse drugačno od dušoslovja spiritualizma; govorimo pa tukaj le od razlike v teoriji in naméri, nikakor pa se ne spuščamo v naštevanje tega, po katerih in kakošnih potih si ljudje prizadevajo imenovano razliko v vedah in v življenji izpeljavati. Kdor nepristransko preiskuje človeško naravo, marsikaj zapazi in tako vé svetovati pripomočke, ktere potem odobruje in poterjuje splošnja skušnja. Med to štejemo ravnanje in po njem odločeno mero pri podučevanju, razdelitev nauka, pripomočke za spomin, priprave za počitovanje in nazor, zburjenje vesti in čustva do časti, pokorščina, brez ktere ne izhaja odgoja in drugo. *) Toliko bolj strogo se pa ločita pota, kedar se vpraša, v koga se mora človek odgojevati?

Na to odgovarja kerščanska vera: Človek naj se odgoja naj prej za večno izveličanje. To naj si zasluži, ko Bogu služi, dela naj po svoji moči, in milost božja ga bode v tem podpirala. To je naj višji in od vekomaj odločeni namen človekov; da mora pa tudi vse svoje dolžnosti, ktere ima do človeške družčine sploh, spolnovati in tedaj tudi skerbeti, da bode za to sposoben, je v tem zapopadeno.

Kakor pa nejevera uči, je to naj imenitnejši namen in konec, kar ima kristijan le za sredstvo in sicer za sredstvo neogiblivo potrebno. Naloga pedagogike je, tako pravi, soglasno izobraženje vseh telesnih in dušnih moči. To ima in mora imeti tudi kerščanska pedagogika v svojem programu.

*) Kerščansko dušoslovje terdi v soglasji z dogodivščinami vseh stoletij, da je človeška natura k slabemu nagnjena, v nauku od izvirnega greha ima ključ do spoznanja te prikazni. Kdor tedaj pravi, da milost božja ni potrebna, mora terdit, da ima človeška natura sama v sebi dosti moči, da se zoperstavlja hudemu nagnjenju. Pis.

Pogledati pa moramo prvič, ali že s tem vse dosežemo, če vse posamesne moči krepimo in oprostimo. — Odgovor na to ne more biti drugačen, s tem so le sredstva formalno na višjo stopnjo postavljena, tedaj je njih moč zveksana, — v kaj jih bomo pa po tem rabili. Gotovo je, da so vzvišene moči tudi močnejše, naj se že obračajo v stvaritev ali razrušitev. — Kaj pa mora potem storiti pametna pedagogika? Pred vsem se mora prizadevati, da se volja gojenceva na dobro obrača. Prišli smo pa do novega poglobitnega znamenja ločitve.

Kerščanska pedagogika terdi: človeška natura nima sama na sebi zadosti moči, niti ne terdne in stanovitne volje do dobrega, in veruje besedam, s katerim cerkev v binkoštni pesmi kliče na pomoč sv. Duha, rekoč: „Sine tuo numine nihil est in homine, nihil est innōxium“; iz ust nebeskega Zveličarja slišali smo tudi besede, ktere so v podlago verskemu življenju: „Brez mene ne morete nič“.

Neverna pedagogika pa nima nauka od milosti. Človek in država, ker v teh dveh prikaže se zgolj naravno življenje v naj bolj doveršeni obliki, to je njih naj viši namen, in iz teh dveh izvira vse, kar je npravno dobrega, kakor so ravno potrebe časa.

Kako pa je mogoče, da bi ravno zavoljo kar se tiče potov in sredstev za odgojo obe stranki ne delale sklepov čisto nasprotnih? Ako nam tedaj kdo poroče: to ali uno tirja pedagogika, bodemo pa vendar smeli poprej bolj na tanko pozvediti in poprašati, kakošna pedagogika, preden da uklonemo svojo glavo mogočnim tirjatvam današnjega gospodovalnega duha, kajti kolikor bolj je ta duh med sabo razdvojen in drugačen pri na pol vernih in drugačen pri nevernih ljudeh današnjega veka, toliko več se greši na njegov račun. Tudi nima vsak, kateri govori v imenu duha naših časov, od te velevlasti, ktera se rada levi (barvo spreminja), že pooblaščenja v žepu.

Kerščanski starši, kterih vendar ni tako pičlo število in tako zanikernih, bodo vendar zmirom na to gledali, ali so šole, kamor pošiljajo svoje otroke, verne, ali neverne, pa tudi na to bodo pazili, da njih otroci ne pridejo v roke učenikom, kateri v svojem govorjenju bodi si s premislikom ali brez premislika kažejo, da hodijo po stezi verskega zanikanja. (Prih. dalje.)